Kapittel 7

Frankrike[1]

7.1 Mytisk inndeling

Vi deler Sørfrankrike grovt i tre områder: Aquitania, som ligger vest for Garonne; Languedoc mellom elvene Garonne og Rhône og Provence øst for Rhône.

7.2 Aquitania

7.2.1 Hertugdømmet Aquitaine

Aquitania dekker Atlanterhavskysten fra Pyreneene og et godt stykke nordover. Grenser mot øst til grevskapet Toulouse.

Hertugdømmet Aquitaine var Eleonore av Aquitanias medgift, da hun giftet seg med kong Ludvig av Frankrike. Deres ekteskab ble opphevet i 1152, og Eleonore fikk da lenet tilbake. Senere samme år giftet hun seg med Henrik av England, som 1154 ble kong Henrik II av England.

Deres tredje sønn, Rikard Løvehjerte ble hertug av Aquitania 1169 (20 år før han ble konge av England). I 1186-88 førte han krig mot Frankrike og vant Toulouse. I 1196 gav han lenet til Otto av Braunschweig, men han dro til Tyskland i 1198 for å bli keiser. Ved Rikards død 1199 tok moren Eleonore lenet tilbake.

[1] Store deler av det historiske materiale er samlet og oversatt av Ketil Z Malde <ketil@imr.no>.

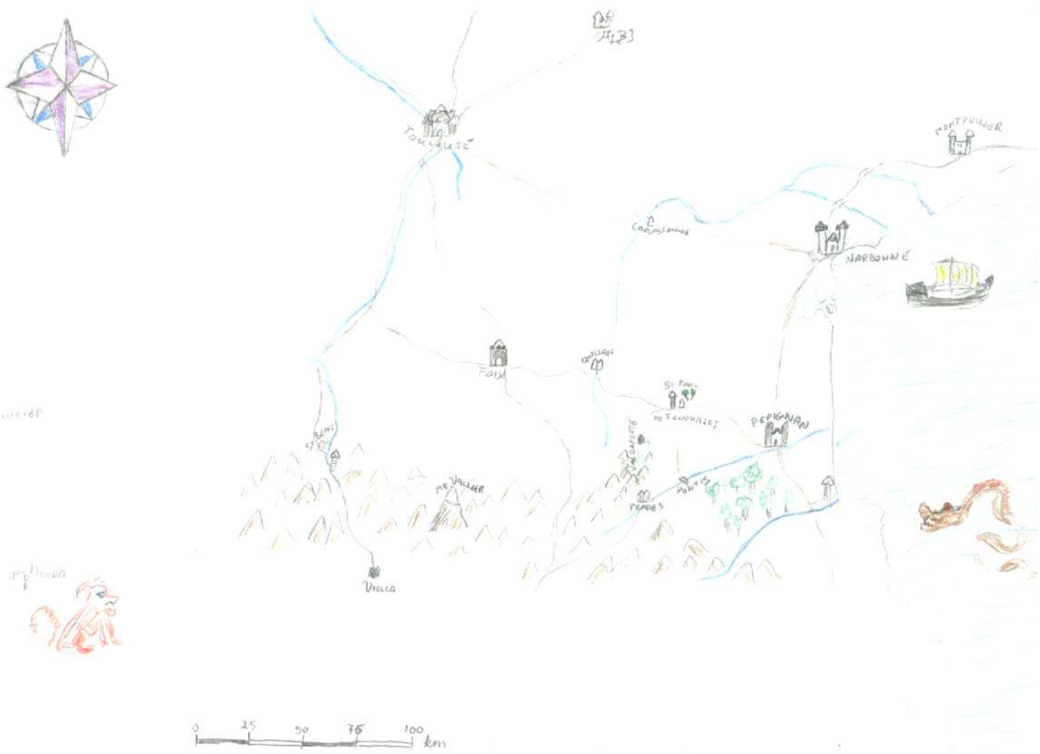

Figur 7.1: Kart over Languedoc, som er sagaens sentrale område. © ved forfatteren.

7.2.1.1 Rikard Løvehjerte

På 1190-tallet er altså Rikard Løvehjerte hertug av Aquitaine og Normandie, konge av England, og dessuten stattholder under kong Philippe II Auguste. Rikard er på korstog fra 1190 sammen med Philippe (som returnerer 1191 etter å ha blitt syk[2]) og kommer først tilbake i '94 etter fangenskap hos hertugen av Østerrike. Philippe prøver i mellomtiden å ta over land fra Rikard, og etter dennes tilbakekomst blir det regelrett krig mellom dem. (Bla. slag ved Freteval '94 og Courcelles '98)

7.2.1.2 Otto av Braunschweig

Hertug av Aquitania 1196-98.

7.2.1.3 Eleonore av Aquitania

Rikards mor. I 1194 drar hun for betale løsesummen for Rikard og hente ham hjem.

7.2.2 Hertugdømmet Gascogne

Den sørøstre delen av Aquitania kalles Gascogne, og var lenge et eget hertugdømme. I 1032 brøt der ut krig om arvefølgen, og området ble vunnet 1052 av Guy-Geoffrey. Fra 1058 lå omådet under William VIII, hertug av Aquitaine. I det 12te århundrede følger Gascogne med Aquitaine som Eleonores medgift.

7.2.2.1 Armagnac

Armagnac (nå dept de Gers) er området øverst ved elven Gers. Under Merovingertidentiden og Carolinertiden var det et grevskab under hertugdømmet Gascogne. Området får økt betydning som buffersone mellom Toulose (fransk) og Guyenne (engelsk). Grevene utnytter denne balansen, og blir svært uavhengige.

[2]Eller som enkelte (bl.a. *Samuelsens Konversasjonsleksikon* (1925)) hevder efter å ha blitt ydmyket av Rikard, og brukte sykdommen som en unskyldning.

7.2.2.2 Det mytiske Gascogne

Baroniet de Vallier det later til å svare til det som kalles Armagnac, så vi lar baronen være en av grev d'Armagnacs vasaller. Historiske kart synes å vise at dette området er tapt til franskmennene før midten av det trettende århundrede, vi kan la sagaen vise hvorfor...

Armagnac er et grevskab som omfatter et noe større område enn Vallier; men grev Auguste som er greve av Armagnac i rundt 1193, er en svak politiker og alt for dekadent til å styre med stor suksess. I realiteten er hans vasall, baron de Vallier, langt mektigere.

Greven av Armagnac sloss med vasallene til greven av Toulouse om kontrollen over broene over Garonne.

Se forøvrig avsnitt 13.1.

7.3 Grevskapet Toulose

Strekker seg fra Aquitaine til Middelhavet, og omfatter på denne tiden også grevskapet Venassin øst for Rhône. Viscomtene av Beziers og Carcasonne er formelt underlagt Toulouse, men er blitt temmelig autonome i den senere tid.

Har en del stridigheter med spanjolene, nærmere bestemt Katalanere fra Barcelona, som har betydelig innflytelse i sør.

Styres av grev Raymond VI (omtrent alle grevene av Toulouse heter Raymond, ser det ut til), nevø til Louis VII, og Rikards svoger.

7.3.1 Historie

I 1147, grev Alphonse, sønn til Raymond IV organiserte et råd som skulle styre over byen Toulose mens han var i korstog. Dette rådet bestod i utgangspunktet av 24 konsuler. Halvparten(?) av edel byrd, resten av borgerskapet.

I 1152 bestod rådet(?) av fire dommere, to advokater og seks «capitulaires».

I 1188 ble kapitulatet (som rådet ble kalt - «le capitoulat») tildelt autonomt styre over byen Toulouse, etter litt kreativ politikk under en krig mellom Raymond V av Toulose og kongene av England[4] (Richard Løvehjerte?) og Aragon. Konsulene organiserte politi, laugene, sivil- og strafferettslig

[4] Antagelig menes hertug Rikard Løvehjerte av Aquitaine. Han blir ikke konge av England før 1189.

prosess, og handel, mens greven fortsatt hadde (ene)rett til å skrive ut soldater og slå mynt.

I 1190 kjøper man en del hus for å bygge et høvelig rådhus.[6]

7.3.2 Det mytiske Toulouse

Greven av Toulouse later til å bli meget svekket frem til det femtende århundrede.

Toulouse omfatter pro forma grevskabene Venassin og Foix, som streber mot mer selvstendighet. Videre har greven en visegreve i Carcassonne. Baroniet de Fenouillet er opprinnelig en del av grevskabet Carcassonne, men er overtatt av greven i Toulouse.

7.3.3 Foix

Foix er området som i dag kalles Ariege. I perioden 1000-1400 bygde Foix opp en kvasi-uavhengig makt avgrenset av Languedoc mot nord og øst, og grevskapet Roussillon og kongeriket Aragon i syd, og grevskapene Comminges og Armagnac mot vest.

I utgangpunktet var det grev Roger I av Carcassonne som efterlot Foix med omland, Conserans og diverse, til sin sønn nr. to, Bernard, som ble greve av Conserans og herre av Foix. Første greve av Foix var dennes sønn Roger I som døde c. 1064, og hvis efterfølgere satt som grever i tre hundreår.

Geografisk inkluderer Foix (Ariege) noen av de høyeste delene av Pyreneene, og det er plenty med kløfter, gjel, grotter og tunneler. Byen Foix kontrollerer en viktig passasje gjennom Pyrenneene til de Iberiske landene.

7.3.3.1 Det mytiske Foix

Greven av Foix har sverget troskap til greven av Toulouse, men har stående konflikter med de fleste av baronene under comte Raymond de Toulose; han søker å sikre mer land.

I 1193 omfatter grevskabet byen Foix og veien opp til Pyrenéene, så og si uten noe omland. Skatteinntektene er minimale, men tollintekter fra veien gjør greven forholdsvis rik og mektig. Regjerende greve heter Gaston.

[6] Hva betyr «moiti'e»? «supprimere»? Kan ta med 'source'n

7.3.4 Catharene (Albigensere)

Kristen sekt, med røtter hos Bogomiler og Paulikanere. Teologisk sett preker de dualisme, altså svart-hvitt skille mellom godt og ondt, og der det kroppslige, materielle desidert er ondt, mens det spirituelle skal søke å oppnå enhet med Gud (som er det gode). De trodde på sjelevandring, forkastet Det gamle Testamentet og drev med streng askese. Materien var i deres lære skapt av den onde Gud, Sataniel.

Seksuell avholdenhet, vegetarkost, fasting, askese, og en nådeløs kritikk av den katolske kirken preger dem. Jesus og det gml. testamentet tones ned i religionen. Medlemmer deles i «perfekte» og «troende», og det settes høye standarder for førstnevnte, som ikke kreves av de andre.

Fra 1140 etablerer de en egen kirke, med hierarkisk oppbygning, liturgi og doktrine, og sin første biskop får de i nord-frankrike i 1149, noe senere i Albi og Lombarde, osv, til der er en biskop i nord-Frankrike, fire i syd, og seks i Italia. De fikk efter hvert en pave i Bosnien.

Korstoget 1208-29 gikk mot Albi og utryddet så og si de vestlige katarer fullstendig.

7.3.5 Grevskapet Venassin

Underlagt Toulouse, grenser mot vest til Rhône, og øst til Provence.

7.4 Grevskapet Provence

Avgrenset i vest av Rhône og Venassin, og strekker seg fra alpene til middelhavet.

(fremtidige) St. Benezet bygger rundt 1190 bro over Rhône i Avignon, noe som tidligere har vært forsøkt uten hell, og øker byens strategiske og handelsmessige betydning. Ellers er Marseilles viktigste havneby, og stammer tilbake til antikk tid.

7.5 Roussillon

er grevskapet som har hovedsete i byen Perpignan, grenser til viscomten av Carcassonne i nord. I syd grenser det til området som tidligere ble kalt for Frankisk Catalonia.

Roussillon har i en god stund (dvs. siden 800-tallet) hatt arvelig grevetitel (dog med nære familietilknytninger til grevene av Barcelona), men i 1172 blir Roussillon innlemmet i kongeriket Aragon, som grevene i Barcelona også kontrollerer. Disse har forøvrig mer enn en finger med i spillet når det gjelder grevskapet(ene i?) Provence, og er nok den mektigste «franske» makten i området.

Distriktet er i blomstring, og handel fører til rikdom og kunst og kultur.

7.6 Ymse

Beziers er området SV for Montpellier, og det er en del av viscomten av Carcassonnes herredømme, og et sterkt befestet sådan.

Store byer i området kan nok nå opp i tyve tusen innbyggere, mens en *stor* by, som Paris, har fire til fem ganger så mange.

7.6.1 Andre len og riker

Kongerikene Leon, Castillen, Navarra, Aragon, hertugdømmet Portugal og grevskapet Barcelona

De kristne statene sør for Pyreneene. Foregår en del trafikk nordover, men de konsentrerer i hovedsak sine stridskrefter mot maurerne sør på den iberiske halvøy, og en sjelden gang mot hverandre i interne stridigheter.

7.6.2 Oppsummering

For å summere opp - dersom vi starter der Pyreneene møter middelhavet, finner vi Roussillon, i stor grad et lydrike under kongeriket Aragon, som har hovedstad i Barcelona. Går vi nordover, kommer vi inn i viscomten av Carcassonne og Beziers sine områder. Grevskapet Toulose strekker seg videre nord- og vesterover, mens langs fjellkjeden finner vi først grevskapet Foix, og deretter grevskapet Armagnac.

Forsetter vi vestover kommer vi inn i hertugdømmet Aquitaine, og hertugen er altså Richard I Løvehjerte, som også er konge over England.

Øst for Toulose finner kommer vi til Rhône-elven, hvor man i disse dager er i ferd med å bygge bro ved Avignon, dette er så vanskelig at man ikke har klart det før, og brobyggeren blir da også kanonisert (St. Benezet). På østsiden av elven, har vi Venassin, som er underlagt Toulose, samt grevskapet Provence, som er temmelig uavhengig.